

6.8.2019

EOAK/6530/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia

VANKILAN MENETTELY OSASTOLLE SJOITTAMISESSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Riihimäen vankilan menettelyä sijoittaa hänet C5-osastolle. Kantelijan mukaan hän ei pystynyt olemaan muiden vankien seurassa kyseisellä osastolla ja hänellä oli ”toimet yksin” ajan 16.6.–14.11.2018. Kyseisenä aikana hänellä oli ulkoilun lisäksi sellin ulkopuolista aikaa päivittäin noin 25 minuuttia. - - -

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin selvitys ja lausunto:

- Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen lausunto 25.2.2019
- Riihimäen vankilan selvitykset 11.1. ja 18.2.2019
- Rikosseuraamusesimies A:n selvitys 3.1.2019, rikosseuraamusesimies B:n selvitys 6.1. ja 17.2.2019 sekä rikosseuraamusesimies - - - selvitys

- - -

Kantelijalle toimitetusta selvityksestä on poistettu Riihimäen vankilan toimittamat kolme osasto-sijoittamiseen liittyviä turvallisuustietorekisterin tietoja sisältävää selvitystä, jotka sisältävät salassa pidettäviä tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 24 §:n 1 momentin 5 ja 28 kohdan perusteella. Kantelijalla on halutessaan mahdollisuus esittää asiakirjapyyntö salassa pidettäväksi merkityistä asiakirjoista. Jos sitä ei anneta hänelle, hänellä on oikeus saada asiasta perusteltu, muutoksenhakukelpoinen päätös. Jos asiakirjapyyntö osoitetaan eduskunnan oikeusasiamiehen kanslialle, se tultaneen siirtämään Rikosseuraamuslaitoksen käsiteltäväksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 15 §:n perusteella, koska mahdollisen salassapidon perusteena olevat seikat ovat parhaiten Rikosseuraamuslaitoksen tiedossa.

3 RATKAISU

3.1 Sijoittaminen C5-osastolle

3.1.1 Oikeusohjeita

Vankeuslain 5 luvun 1 §:ssä säädetään osastolle sijoittamisesta. Sen mukaan

Vankilassa voi olla valvonnan asteeltaan ja toiminnoiltaan erilaisia osastoja.

Osastolle sijoittamisessa on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelma, vangin yksilölliset ominaisuudet, ikä, vangin mahdollisuudet täyttää osallistumisvelvollisuutensa sekä vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, vangin tai muun henkilön turvallisuus ja rikollisen toiminnan estäminen.

Miehet ja naiset on pidettävä eri asunto-osastoissa.

Vankeuslain 5 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan osastolle sijoittamisesta päättää toiminnoista vastaava taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies siten kuin vankilan työjärjestyksessä määrätään.

Vankeuslain 1 luvun 7 §:n mukaan vankia on kuultava asumista, vankilaan ja toimintaan sijoittamista, kurinpitoa sekä muuta häntä koskevaa päätöstä tehtäessä noudattaen, mitä hallintolain (434/2003) 34 §:ssä säädetään.

Hallintolain 43 §:ssä säädetään päätöksen muodosta. Sen mukaan

Hallintopäätös on annettava kirjallisesti.

Päätös voidaan antaa suullisesti, jos se on välttämätöntä asian kiireellisyyden vuoksi.

Suullinen päätös on viipymättä annettava myös kirjallisena oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen. Määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiseen tai muutoksenhakuun alkaa kirjallisen päätöksen tiedoksisaannista siten kuin siitä erikseen säädetään.

Hallintolain 44 §:ssä säädetään päätöksen sisällöstä. Sen mukaan

Kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi:

- 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta;
- 2) asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu;
- 3) päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu; sekä
- 4) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Annettaessa suullinen päätös asianosaiselle on ilmoitettava, miten asia on ratkaistu, ja selostettava ratkaisun perustelut.

Hallintolain 45 §:ssä säädetään päätöksen perustelemisesta. Sen mukaan

Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, jos:

- 1) tärkeä yleinen tai yksityinen etu edellyttää päätöksen välitöntä antamista;
- 2) päätös koskee kunnallisen monijäsenen toimielimen toimittamaa vaalia;
- 3) päätös koskee vapaaehtoiseen koulutukseen ottamista tai sellaisen edun myöntämistä, joka perustuu hakijan ominaisuuksien arviointiin;
- 4) päätöksellä hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista eikä muilla ole oikeutta hakea päätökseen muutosta; taikka
- 5) perusteleminen on muusta erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta.

Perustelut on kuitenkin 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa esitettävä, jos päätös merkitsee olennaista muutosta vakiintuneeseen käytäntöön.

Asianosaisen oikeudesta tiedonsaantiin säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 11 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (*asianosainen*), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole edellä 1 momentissa tarkoitettua oikeutta: 1) asiakirjaan, josta tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua taikka lapsen etua tai muuta erittäin tärkeitä yksityistä etua.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 5 ja 28 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä: 5) poliisin, rajavartiolaitoksen ja tullilaitoksen sekä vankeinhoitoviranomaisen taktisia ja teknisiä menetelmiä ja suunnitelmia koskevia tietoja sisältävät asiakirjat, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi rikosten ehkäisemistä ja selvittämistä tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden taikka rangaistuslaitoksen järjestyksen ylläpitämistä; 28) hallintoviranomaisen asiakirjat ja rekisterit, jotka sisältävät tietoja tuomitusta taikka vangitusta tai muutoin vapautensa menettäneestä henkilöstä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaaranna asianomaisen tulevaa toimeentuloa, yhteiskuntaan sopeutumista tai turvallisuutta, ja jos tiedon antamiseen on perusteltu syy; salassa pidettäviä ovat myös rikosrekisteriin, sakkorekisteriin, oikeushallinnon valtakunnalliseen tietojärjestelmään sekä eläintenpitokielto rekisteriin talletetut tiedot, todistajansuojeluohjelmia koskevaan rekisteriin tallennetut tiedot ja muut todistajansuojeluohjelmaa koskevat tiedot samoin kuin Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin tutkimus- ja seurantatarkoituksia varten keräämät tiedot.

3.1.2 Saatu selvitys

Riihimäen vankilan selvityksen mukaan kantelija on asutettu F3-osastolta C5-osastolle 16.6.2018. Asuttamisen muutosta on edeltänyt se, että kantelijan sellistä oli 14.6.2018 löytnyt luvattomia esineitä sekä revittyjä vankilan tavaroita. Tapahtumaan liittyen kantelija on eristetty tutkinnallisista syistä ajalla 14.6.2018 klo 14:30–16.6.2018 klo 15:00 välisen ajan. Huumekoira reagoi 8.7.2019 sellistä poistettuihin vaatteisiin sekä tapaajan tuomaan vaatteeseen, josta löytyi 0,53 g buprenorfiinia. Kantelijalle määrättiin 18.7.2019 vankeuslain 15 luvun mukaisessa kurinpitomenettelyssä ehdoton kolmen vuorokauden yksinäisyysrangaistus, jonka kantelija on suorittanut tutkinnallisen eristämisen aikana.

Kantelijan asuttamiseen C5-osastolle perusteina ovat olleet vankilaturvallisuustekijät sekä hänen oma vankila-aikainen käyttäytymisensä. Vankilaturvallisuuteen liittyvät asuttamisperusteet ovat julkisuuslain 6 luvun 24 §:n 1 momentin 5. ja 28. kohdan perusteella salassa pidettäviä. Kantelijan asuttamisen muutoksen osalta on ollut välttämätöntä vaikuttaa hänen mahdollisuuksiinsa muiden vankien turvallisuuden kannalta.

Kantelijan asuttaminen C5-osastolle on ollut perusteltua ja tarkoituksenmukaista. Kantelijan vankila-aikainen käytös ja hänen toiminnastaan saatu vankilatieto ovat vaikuttaneet siihen, miten avonaisissa asumisolosuhteissa kantelija tulee asuttaa.

Kantelijan osalta asuttamisen muuttaminen on kuitenkin ollut ensisijainen interventiot toimi, jolla pystyttiin puuttumaan hänen toimintaansa F3-osastolla. Salassa pidettävän liitteen kannalta kantelijan vankilavaikuttamiseen tuli pystyä puuttumaan perustellusti ja siten rajoittamaan hänen tosiasiallisia mahdollisuuksiaan vaikuttaa vankiyhteisössä rikosmyönteisesti. Nämä toimenpiteet kohdennettiin Riihimäen vankilan näkemyksen mukaan oikein ja tarkoituksen mukaisesti.

Kantelijan asuttamisesta C5-osastolle ei ole tehty vankitietojärjestelmään asuttamispäätöstä siten, kuin asiasta on yleisellä tasolla määrätty.

Kantelijan asuttamista on käsitelty vankitietojärjestelmässä teknisesti virheellisesti ja hänen asuntokorttinsa perusteella toteutuneet sellien muutot on kirjattu epätarkasti siten, että asuntokortilla olevia tietoja on muutettu väärällä vati-toiminteella. Tästä on ollut seurauksena myös se, ettei kantelijan nimenomaista asuttamishetkeä C5-osastolle voida tarkastaa hänen vati-asuntokortiltaan. Nykyisen vatitiedon mukaisesti muutto C5-osastolle olisi tapahtunut eristyksenä 14.6.2018 klo 15:00, mutta tieto ei voi pitää paikkaansa, koska tuolloin kantelija on eristetty tutkinnallisista syistä C1-osastolle ilmoituksen 1582/2018/Riv mukaisesti.

Kantelijan asuttamisen osalta Riihimäen vankila kiinnittää huomiota siihen, että vangin asuttamisen yhteydessä tehdään vankitietojärjestelmään asiaan kuuluvat kirjaukset ja kuulemiset kaikissa tilanteissa.

Rikosseuraamusalueen aluekeskus toteaa, että vankilan selvityksen mukaan kantelija on asutettu C5-osastolle vankilaturvallisuuteen liittyvien seikkojen sekä hänen oman vankeusaikaisen käyttäytymisensä johdosta. Vankilaturvallisuuden osalta perusteet ovat julkisuuslain 11 §:n 2 momentin sekä 24 §:n 1 momentin 5 ja 28 kohtien nojalla asianosaiselta salassa pidettäviä.

Muun muassa vangin yksilölliset ominaisuudet, vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikollisen toiminnan estäminen ovat vankeuslain 5 luvun 1 §:n nojalla osastosijoitusta harkittaessa huomioitavia seikkoja. Aluekeskuksen näkemyksen mukaan vankila ei ole ylittänyt sille kuuluvaa harkintavaltaa sijoittaessaan kantelijan C5-osastolle.

Aluekeskus toteaa eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätösten perustelemista koskevaan ratkaisukäytäntöön (mm. 3843/4/15 ja 618/4/16) viitaten, että salassa pidettävien tietojen käyttäminen päätöksen perusteena tulee kirjata asiassa tehtävään päätökseen. Näin turvataan vangin oikeus saada päätösperusteiden salassapidosta halutessaan muutoksenhakukelpoinen päätös, jonka hän voi saattaa viime kädessä hallinto-oikeuden arvioitavaksi. Saadun selvityksen mukaan kantelijan asuttamisesta C5-osastolle ei ole tehty tällaista kirjallista hallintopäätöstä. Aluekeskus kiinnittää vankilan huomiota asuttamispäätösten tekemiseen ja niiden asianmukaiseen perustelemiseen.

3.1.3 Kannanotto

Säännökset antavat vankilalle varsin paljon harkintavaltaa vankien osastosijoituksista päätettäessä. Saadun selvityksen perusteella minulla ei ole aihetta epäillä, etteikö vankilalla olisi ollut riittäviä ja asianmukaisia perusteita kantelijan sijoittamiselle C5-osastolle.

Asiassa on kuitenkin ongelmallista vankilan menettelytapa päätettäessä kantelijan siirtämisestä C5-osastolle. Vangin osastolle sijoittamisessa on kyse hallintolaissa tarkoitetusta hallintoasiasta, jonka käsittelyssä tulee noudattaa hallintolaissa hallintoasian käsittelystä säädettyä menettelyä. Hallintolaki velvoittaa päätösten ja sen perusteiden kirjaamiseen. Vankeuslain ja hallintolain perusteella vankia on myös kuultava osastolle sijoittamisesta koskevassa asiassa ja vangin kuulemisessa esittävä on kirjattava.

Kantelijan osastolle sijoittamisesta ei ole tehty kirjallista päätöstä ja saadusta selvityksestä ei edes ilmene, kuka päätöksen kantelijan siirtämisestä C5-osastolle on tehnyt. Päätöksen perusteita ole siten myöskään kirjattu eikä kantelijaa ole ilmeisesti myöskään kuultu ennen päätöksentekoa. Vankilan toimintatapa kantelijan sijoittamisessa päätettäessä on ollut siten virheellinen ja hallintolain vastainen.

Osastosijoitusta koskeva päätös voi perustua osittain tai kokonaan vangilta salassa pidettäviin perusteisiin, kuten kantelijan tapauksessa. Päätöksestä tulee silloin ilmetä, jos päätös perustuu tällaisiin asianosaiselta salassa pidettäviin perusteisiin sekä säännös, johon salassapito perustuu. Tämän olisi tullut ilmetä myös päätöksestä, jolla kantelija on siirretty C5-osastolle.

Vankilan selvityksen mukaan vankilassa tullaan kiinnittämään huomiota siihen, että vangin asuttamisen yhteydessä tullaan tekemään asiaan kuuluvat kirjaukset ja kuulemiset kaikissa tilanteissa. Aluekeskus on myös kiinnittänyt vankilan huomiota asuttamispäätösten tekemiseen ja niiden asianmukaiseen perustelemiseen. Olen myös päätöksessäni 2.4.2019 (EOAK/6065/2016) käsitellyt tarkemmin osastolle sijoittamispäätöksen luonnetta erillisen päätöksen tekemistä edellyttävänä hallintoasiana ja menettelyä osastosijoittelupäätöstä tehtäessä. Pyyysin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköä saattamaan päätöksen aluekeskusten

ja vankiloiden tietoon. Kantelun tapahtumat koskevat kuitenkin tilannetta ennen kyseistä päätöstä.

Edellä todetun perusteella pidän asiassa riittävänä saattaa vankilan tietoon toimintatavan virheellisyys asiassa.

3.2 Erillään asuminen omasta pyynnöstä C5-osastolla ja olosuhteet sen aikana

3.2.1 Oikeusohjeita

Vankeuslain 5 luvun 3 §:ssä säädetään erillään asumisesta omasta pyynnöstä. Sen mukaan

Vangille on varattava hänen pyynnöstään mahdollisuus asua kokonaan tai osittain erillään muista vangeista, jos vangilla on perusteltu syy uskoa henkilökohtaisen turvallisuutensa olevan uhattuna.

Omasta pyynnöstään erillään pidettävän oikeuksia ei saa rajoittaa enempää kuin erillään asumisesta välttämättä aiheutuu. Erillään asumisen perusteet on otettava uudelleen harkittaviksi enintään neljän kuukauden väliajoin.

Vankeuslain 5 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan vangin erillään asumisesta omasta pyynnöstä päättää toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Muutoksenhakuoikeudesta säädetään vankeuslain 20 luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa. Sen mukaan vanki saa vaatia oikaisua tai valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua erillään pitämistä.

3.2.2 Saatu selvitys

Riihimäen vankilan selvityksen mukaan kantelija on C5-osastolle asuttamista seuraavana päivänä 17.6.2018 ilmoittanut haluavansa asua erillään muista vangeista vankeuslain 5 luvun 2 §:n mukaisesti.

Kantelijan omasta pyynnöstä erillään asumisesta ei ole tehty hallintopäätöstä, josta hänelle olisi toimitettu oikaisuvaatimusosoitus. Tähän liittyvää tietoa, vati-kirjausta tai asiakirjoja ei löydy Riihimäen vankilasta. Kantelijaa ei ole myöskään kuultu ilmoitukseen 1598/2018/Riv liittyen.

Selvityksen mukaan vankila kiinnittää huomiota omasta pyynnöstä erillään asuvien vankien asumista koskeviin hallintopäätöksiin, sekä niiden oikaisuvaatimusosoituksiin. Näiden osalta vankilassa tarkennetaan käytäntöjä, joilla varmennetaan lainmukainen prosessi asiassa.

Se miksi kantelijalle ei ole toimitettu 17.6.2018 oikaisuvaatimusosoitusta on epäselvää, mutta rikosseuraamusosastomies B:n lisäselvityksen mukaan hän ei ole toimittanut sellaista, koska hän ei ole ajatellut sellaisen liittyvän kantelijan tilanteeseen. Vankilan johtaja kiinnittää rikosseuraamusosastomies B:n huomiota toimintaan tilanteessa.

Vankila pitää valitettavana, ettei kantelija ole C5-osastolle asuttamisen jälkeen voinut osallistua asuinosaastonsa toimintoihin vapaasti. On kuitenkin yleistä, että vankien välillä on rikosuran aikana kertyneitä jännitteitä, jotka vaikuttavat muun muassa vankien keskinäiseen asumiseen vankeusaikana. Vankilan toiminnan kannalta on kuitenkin välttämätöntä, että vankilassa voidaan tehdä sellaista asuttamistoimintaa, jota ensisijaisesti ohjaa vankilan virkamiehet, eikä vankiyhteisön luomat jännitteet. Tähän on pyritty vaikuttamaan vankilassa eri tavoin.

Selvityksen mukaan kantelijan kannalta omasta pyynnöstä erillään asuminen on kaventanut hänen mahdollisuuksiaan osallistua vankilan toimintoihin ja C5-osaston päiväjärjestyksen mukaiseen toimintaan. Kantelijalle on C5-osastolla mahdollistettu ulkoilut, puhelut ja jonkin verran sellin ulkopuolista aikaa, mutta on todettava, että tarjotut toimintamahdollisuudet eivät ole kaikilta osin olleet riittäviä huomioitaessa vankilan velvollisuudet mahdollistaa vankien toimintaan osallistuminen ja rangaistusajan suunnitelman mukainen toiminta.

Rikosseuraamusesimies A:n mukaan kantelijalle on päivittäisten ulkoilujen ja ruokailujen lisäksi järjestetty mahdollisuuksien mukaan muita toimintoja, siivousta, ruoanlaittoa ja puheluita pääsääntöisesti päivittäin klo 15.35 jälkeen, jolloin C5-osaston muut vangit ovat olleet suljettuna selleihinsä. Kantelijalle on tarjottu usein toimintamahdollisuutta klo 7:50–8:50 välisenä aikana, mutta kantelija ei ole halunnut tarjottua mahdollisuutta käyttää.

Rikosseuraamusalueen aluekeskus toteaa, että ilmoituksen 1598/2018/Riv mukaan kantelija on 17.6.2018 ilmoittanut haluavansa asua erillään muista vangeista oman turvallisuutensa perusteella.

Aluekeskus toteaa, että yksinomaan vangin ilmoitus turvallisuusuudesta ei ole lähtökohtaisesti lain edellyttämä perusteltu syy erilleen asumiselle, vaan tilanteesta on oltava tämän lisäksi muutakin tietoa. Vangin asuttaminen erilleen edellyttää siten vangin pyynnön ohella myös vankilan arviota siitä, onko vangilla objektiivisesti arvioiden perusteltu syy uskoa henkilökohtaisen turvallisuutensa olevan uhattuna. Kuten vankilan lisäselvityksessä todetaan, ei kantelijan erillään asumista koskevasta ilmoituksesta ilmene tätä koskevia perusteita. Kantelijan pyynnön perusteita ei näin ollen ole ilmeisesti pyritty vankilassa selvittämään. Kantelijaa ei ole myöskään kuultu asian johdosta hallintolain 34 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla. Aluekeskus toteaa, että asiassa on näiltä osin menetelty virheellisesti. Aluekeskus kiinnittää vankilan huomiota edellä mainittuun.

Erillään asumisesta on lisäksi tehtävä hallintopäätös oikaisuvaatimusosoituksineen, sillä kyse on vankeuslain 20 luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla muutoksenhakukelpoisesta päätöksestä. Saadun selvityksen mukaan tällaista päätöstä ei ole vankilassa tehty. Aluekeskus toteaa, että vangin omaan pyyntöön perustuvasta erillään asumisesta on ehdottomasti tehtävä hallintopäätös oikaisuvaatimusosoituksineen ja siten taattava vangin oikeus saada asiasta muutoksenhakukelpoinen päätös. Vankilan selvityksen mukaan asiaan tullaan jatkossa kiinnittämään huomiota sekä tarkentamaan käytäntöjä lainmukaisen prosessin varmistamiseksi. Koska vankila on siten ilmoittanut ryhtyvänsä toimenpiteisiin asian johdosta, pitää aluekeskus riittävänä saattaa edellä todetun Riihimäen vankilan tietoon.

Saadun selvityksen mukaan kantelija on asunut erillään 15.11.2018 saakka. Erillään asumisen aikana kantelijan asuttamista koskeva pyyntö on lisätty sisupalaverin käsittelylistalle syyskuussa 2018. Apulaisjohtaja - - - mukaan kantelijan asuttamista on vankilassa pohdittu aiemminkin, mutta sopivaa osastoa on ollut vaikea löytää, sillä kantelijalla on erimielisyyksiä tiettyjen vankien kanssa. Lisäksi kantelijan asuttamiseen liittyviä haasteita koskee julkisuuslain 11 §:n 2 momentin sekä 24 §:n 1 momentin 5 ja 28 kohtien nojalla asianosaiselta salassa pidettävä selvitys. Kantelija on myös itse pyrkinyt sijoittelun kautta hakeutumaan toisiin vankiloihin ja vankilan toisille osastoille.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisukäytännössään (dnro 1901/2/1 1 ja 226/2/16) katsonut, että vangin sijoittamisen erilleen ja vaille toimintoja sen vuoksi, että hänen turvallisuutensa on uhattuna, tulee olla viimesijainen ja lyhytaikainen keino. Ensisijaisesti ongelma tulisi pyrkiä ratkaisemaan osasto- ja laitossijoittelun keinoin. Erillään asumiselle tulee näin ollen pyrkiä jatkuvien ja aktiivisten toimenpiteiden löytämiseen vangin hyvinvoinnin kannalta tyydyttävämpi vaihtoehto. Saadusta selvityksestä tai vankitietojärjestelmän merkinnöistä ei käy ilmi, että näin olisi kantelijan kohdalla riittävässä määrin toimittu. Ilmeisesti erillään asumisen perusteita ei

myöskään ole arvioitu lain edellyttämällä tavalla neljän kuukauden väliajoin. Aluekeskus kiinnittää Riihimäen vankilan huomiota edellä todettuun.

Saadun selvityksen mukaan erillään asuminen on kaventanut kantelijan mahdollisuuksia osallistua vankilan toimintoihin ja C5-osaston päiväjärjestyksen mukaiseen toimintaan. Kantelijalle on mahdollistettu päivittäin ulkoilut, puhelut ja jonkin verran sellin ulkopuolista aikaa. Tarjotut toimintamahdollisuudet eivät kuitenkaan selvityksen mukaan ole olleet kaikilta osin riittäviä.

Aluekeskus yhtyi vankilan selvityksessä todettuun. Selvää on, että erillään asuminen rajoittaa vangin mahdollisuuksia osallistua vankilassa erilaisiin toimintoihin. Omasta pyynnöstään erillään pidettävän oikeuksia ei kuitenkaan saa rajoittaa enempää kuin erillään asumisesta välttämättä aiheutuu. Kuten edellä on todettu, tulisi erillään asumista lähtökohtaisesti käyttää vain lyhytaikaisesti ja lähinnä siinä vaiheessa, kun erillään asumiselle etsitään muita vaihtoehtoja.

3.2.3 Kannanotto

Vankeuslaissa on selkeät säännökset siitä, miten vankilassa on meneteltävä vangin pyytäessä saada asua erilleen muista vangeista. Ensin on arvioitava, täyttyvätkö erillään asuttamisen edellytykset, kuultava vankia ja sen jälkeen on tehtävä päätös vangin erillään asuttamisesta. Päätökseen on oheistettava muutoksenhakuohjaus ja se on annettava myös niissä tapauksissa, jolloin päätös on ollut vangin pyynnön mukainen. Saadun selvityksen perusteella asiassa ei ole tehty erillään asuttamista koskevaa kirjallista päätöstä eikä vangille ole annettu asiassa myöskään muutoksenhakuohjausta.

Erillään asuttamisen perusteet on otettava uudelleen harkittavaksi enintään neljän kuukauden välein. Tämä tarkoittaa sitä, että asiassa on tällöin tehtävä uusi päätös vangin erillään asuttamisesta, mikäli erillään asuttamista jatketaan edelleen. Tämä ei voi tapahtua ilman, että vankia kuullaan asiassa. Selvityksen mukaan kantelijan tilanteesta on keskusteltu henkilökunnan kesken, mutta vaikuttaa siltä, että asiasta ei ole keskusteltu kantelijan kanssa. Kantelija asutettiin erillään muista vangeista yli neljä kuukautta ja asiassa on siten menetelty vankeuslain vastaisesti myös erillään asuttamisen uudelleen käsittelyyn ottamisen osalta. Kuten aluekeskuksen lausunnossa on todettu, tulisi erillään asumista lähtökohtaisesti käyttää vain lyhytaikaisesti ja lähinnä siinä vaiheessa, kun erillään asumiselle etsitään muita vaihtoehtoja.

Kuten kantelusta ja selvityksestä ilmenee, erillään asuminen on kaventanut kantelijan mahdollisuuksia osallistua vankilan toimintoihin ja C5-osaston päiväjärjestyksen mukaiseen toimintaan. Yhdyn vankilan näkemykseen siitä, että kantelijalle tarjotut toimintamahdollisuudet eivät ole kaikilta osin olleet riittäviä huomioitaessa vankilan velvollisuudet mahdollistaa vankien toimintaan osallistuminen ja rangaistusajan suunnitelman mukainen toiminta.

- - -

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1 esittämäni käsityksen menettelyn virheellisyydestä osastosijoituksesta päätettäessä ja kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen menettelyn virheellisyydestä omasta pyynnöstä erillään asutettaessa Riihimäen vankilan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäsenöksen tästä päätöksestäni Riihimäen vankilan johtajalle.

Lähetän tämän päätöksen tiedoksi myös Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskukseen ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle.